

associació de dones periodistes

setembre 2001 núm. 4

Dones Emprenedores, un nou estil de fer empresa

Invents que han canviat la vida de les dones

Elaborar una cronologia dels invents que han canviat la vida de les dones implica tenir en compte aquells objectes que han transformat la seva vida quotidiana -de les dones occidentals, ja que aquests són invents que, o bé altres cultures ja utilitzaven, o bé mai han fet servir. El límit entre què ha millorat exclusivament la vida de les dones i què ha afectat ambdós sexes no és gens clar, ja que aquesta transformació també ha afectat i afecta els homes. I és que, si contempléssim tots els objectes que han implicat canvis en el nostre dia a dia, veuríem que no només varia la relació entre les dones, sinó també les relacions homes/dones i homes/homes.

Una part significativa d'aquests invents estan directament relacionats amb la vida domèstica. I és que les grans transformacions tècniques que s'han donat en aquest espai han permès a les dones dur a terme, més fàcilment, la majoria de tasques pròpies del treball domèstic, una activitat no remunerada a la qual dediquen una quantitat d'hores important. Tanmateix, l'espai domèstic no és l'únic àmbit en el que els grans invents han incidit en la vida de les dones. Els canvis tecnològics succeïts al món laboral han transformat, també, l'espai que ocupen en el mercat laboral o el tipus de feina en si.

A més, la majoria d'aquests invents tenen repercussió, especialment, sobre el temps de les dones. Invent que, per si sol, podria ser considerat la gran transformació.

4000 a.C.- Primeres peces de roba que feien la funció dels **sostens**. Cremar-los com a símbol de reapropiament del propi cos per a les dones va ser una de les imatges més significatives del moviment feminista dels anys 60. Actualment, amb el promocionadíssim Wonderbra, tornen a estar de moda.

1785.- Mule Jenny. Trencà amb el sistema de producció fabril més comú fins llavors, en el que les teixidores formaven un equip amb persones a les quals contractaven. La desaparició d'aquest model implicà la substitució de les teixidores pels teixidors.

1800.- Rentadora. Amb millores significatives des que es va inventar, és un dels invents que podríem considerar "alliberador", ja que redueix el temps dedicat a rentar la roba, alhora que en facilita la feina. Tot i així, també ha contribuït a la desaparició dels safareigs, un dels espais de relació entre les dones, on es duïen a terme contactes familiars, laborals...

1929.- Tampax (comercialitzat el 1934). La fabricació del Tampax o la compresa, d'un sol ús, condueix a un salt higiènic significatiu durant les menstruacions. D'altra banda, però, comporten la monetarització d'un producte pel qual abans no es pagava, i el progressiu encariment d'aquest.

1945.- Epidural. L'ús de l'anestèsia de la part inferior del cos comportà la reducció del dolor durant el part, millorant la qualitat de vida de les dones en aquest moment.

1959.- La píndola. Els mètodes anticonceptius són usats des de fa segles. Durant el segle XX i amb la necessitat de la societat de controlar els naixements i de les dones de controlar la seva vida reproductiva, aquests mètodes es perfeccionen i es comercialitzen a gran escala. Exemples són, no només la píndola, sinó també el DIU, el preservatiu...

1967.- Mamografia. Els mètodes de detecció precoç del càncer de mama han augmentat l'esperança i la qualitat de vida de les afectades per aquesta malaltia, a més d'evitar, en un percentatge significatiu, la mastectomia radical. La segona generació d'aparells, comercialitzada als anys 80, reduïa el temps d'exposició, tot i que no millorava el principal inconvenient de la prova: el dolor provocat per la compressió a la que se sotmeten les mames.

1978.-Fecundació in vitro. Si el control de la natalitat és una de les reivindicacions tradicionals del moviment feminista, també ho és el dret a la maternitat, simbolitzat amb el naixement de la primera "nena proveïda", Louise Brown. ■

Sóc periodista o faig de periodista?

No fa gaire ha aparegut un estudi sobre la situació dels professionals del periodisme que assenyalava un augment considerable de la presència femenina a la professió. Malgrat tot, als llocs de responsabilitat hi ha arribat un 18%, en front del 81% d'homes que ostenten un càrrec. Les raons són, com sempre, múltiples i variades, i la percepció que els mateixos professionals tenen d'aquesta situació també canvia segons si és una resposta masculina o femenina. Els homes diuen que és conseqüència de la tardana incorporació de les dones al periodisme i les dones que la causa està en la desconfiança dels directius en la seva capacitat.

Creiem no equivocar-nos si diem que, amb els matisos adients, aquesta situació es repeteix a bastament en el panorama empresarial. Aquesta desigualtat també es reflecteix en els sous, que presenten unes diferències substancials (8,4 milions de mitjana per als homes i 6,6 per a les dones) que fan suposar que els barons assolixen llocs més ben pagats. I ara ens cal valorar un element que sembla cabdal per obtenir un lloc de responsabilitat: es tracta de la disponibilitat. Una extensa disponibilitat de temps i energies que els propis enquestats consideren fonamental per ascendir i que la desigual divisió simbòlica del treball juga en contra de les dones interessades. Així, les professionals que es veuen amb cor de tirar endavant la seva carrera amb una certa ambició es troben entre la paret d'escollir un temps per a la seva vida privada i l'espasa de perdre competitivitat a la feina.

Si tenim en compte que la proporció de periodistes separats o divorciats és superior a la de la resta de la societat i que, en el cas de les dones, duplica el percentatge masculí, potser caldrà replantejar-se aquest valor de disponibilitat i contraposar-lo a d'altres valors segurament menys alienants que la competència i l'èxit. Potser les dones encara hi som a temps i podem negar-nos a entrar en aquesta carrera frenètica cap a la deshumanització, potser la nostra diferència podria expressar-se rebutjant aquests models patriarcals i inventant una manera més equilibrada de combinar la vida professional i la vida privada, de trobar dues respostes diferents a les preguntes de qui som i què fem. ■

sumari

2 elles també hi eren

"Invents que han canviat la vida de les dones"

textos: Meritxell Benedí

4-12 quan totes les dones

"Dones emprenedores, un estil de fer empresa"

Per Mª José Cantón

Entrevistes: Joana Uribe

Fotos: Pilar Aymerich

13 Europa a l'abast

"Dones i ciència: lluny del 40%"

Per Manolita Sanz

14-15 reflexions des del 21

"Les paradoxes de la igualtat"

Per Imma Monsó

Il·lustració: Ferran Fernández

16-17 dones que remenen les cireres

Entrevista amb Rosa Virós, rectora de la Universitat Pompeu Fabra

Per Elvira Altés

18-19-20 l'administració administrada

Programes contra la violència de gènere

Coordinada per Marta Corcoy

22-23 així ens veuen, així ens va

Una de por

per Aida Palau

Visibilitat i protagonisme en la nova premsa de dones

per Mª Eugènia Melús

24 el tal·lós d'Aquil·les

"Regnes que no són d'aquest món"

Per Joana Gallego

La Gata Lina

Per Gemma Sales

27 fina insegura, periodista d'altura

Guió: Joana Gallego

Il·lustració: Aina Albi

Altres seccions :

l'estenedor d'idees, notícies, convocatòries i articles

sofregit Cultural activitats i creació artística, a càrrec de Lluïsa Prieto

Emprenedores, un nou estil de fer empresa

FOTO CATALÀ RECCA

En els darrers anys, un nou estil de direcció empresarial, més humà i més proper a la visió femenina del món, s'està imposant a moltes empreses, tant si són gestionades per homes com per dones.

La incorporació de les dones al món laboral ha estat només un primer pas, un pas que els ha obert també la porta per treballar des de la seva pròpia empresa i no només com a treballadores assalariades. La primera generació d'autèntiques empresàries, és a dir, de dones que tenen una idea de negoci clara i viable i que volen desenvolupar-la, va arribar als anys vuitanta. Es tracta de veritables emprenedores que tenen el ferm propòsit de participar en el mercat laboral i, si no ho poden fer com a assalariades, ho faran mitjançant d'altres fórmules, com la creació del seu propi negoci.

A Espanya hi ha poc més de 910.000 dones que treballen de manera autònoma, segons les darreres dades publicades per l'Instituto de la Mujer. En canvi, els homes que s'han establert per compte propi superen els 2 milions. Així, les empresàries, en qualsevol de les diferents situacions en què es poden trobar, representen un 30'93% del conjunt de treballadors per compte propi a l'Estat. De les 752.200 empreses amb personal contractat enregistrades, les empresàries amb empleats al seu càrrec suposen només el 20'83%. Una diferència molt notable amb els empresaris masculins però un avenç respecte les dades de 1992, quan el nombre d'empresàries en prou feines arribava al 17% i, encara més, si les comparem amb les xifres de 10 anys abans, quan les dones amb personal assalariat eren el 9,62%. Un salt important en menys de dues dècades, però molt lluny encara de les optimistes perspectives de la OCDE

que, a principis dels noranta, publicava un informe assegurant que l'any 2000 les dones superarien als homes en el món empresarial.

Raons de les dones empresàries

Les raons que porten a una dona a posar en marxa la seva pròpia empresa són molt diverses. La necessitat econòmica seria el factor més evident, però, en canvi, el fet de guanyar diners no és gairebé mai la motivació intrínseca d'una dona per crear el seu negoci. De fet, els motius que les dones emprenedores manifesten són "la necessitat d'autoocupació, la realització personal i el desig d'autonomia", segons afirma Anna Mercadé, presidenta de la Fundació Internacional de la Dona Emprenedora, que considera "l'autoocupació de vital importància com a via de solució al problema de l'atur". El desig d'autorealització, la necessitat d'autovalorar-se i d'aconseguir reconeixement social suposen una altra motivació essencial per a les dones emprenedores. Crear una empresa suposa enfrontar-se a tota una sèrie de reptes, la superació dels quals fa que les dones es vagin reafirmant i guanyant confiança en sí mateixes. Moltes empresàries consideren que cal descobrir el potencial, les capacitats i habilitats que es porten dins, amagades, i que sorgeixen a partir de les necessitats que imposa l'activitat empresarial. D'altra banda, sovint els reptes són interns, com assenyala la responsable de Fidem "la inseguretats i la manca de confiança en sí mateixes constitueixen un dels

principals impediments que han de salvar les dones que volen crear el seu propi negoci”.

La impossibilitat de promocionar-se dins l'empresa, situació coneguda com a “sostre de vidre”, genera en moltes dones una forta necessitat d'independència i autonomia, la qual cosa les porta a crear el seu propi negoci, tot aprofitant l'experiència i els coneixements acumulats durant la seva trajectòria laboral. Així va començar l'empresa Singular, l'any 1991. Helena Guardans, diplomada per ESADE, havia treballat a un call center a Nova York, una empresa d'atenció telefònica on “perdre una trucada de telèfon podia significar perdre un client o una oportunitat de negoci”.

Quan va tornar a Espanya, va començar a treballar en diverses agències de publicitat, fins que va veure l'oportunitat de crear el seu call center, i treure profit així de la seva experiència laboral prèvia, perquè aquell concepte americà encara no existia aquí.

Al començament, oferien secretàries virtuals per atendre els clients de metges, advocats, etc. quan ells no hi eren al despatx. L'aparició i generalització dels telèfons mòbils va obligar un replantejament del producte.

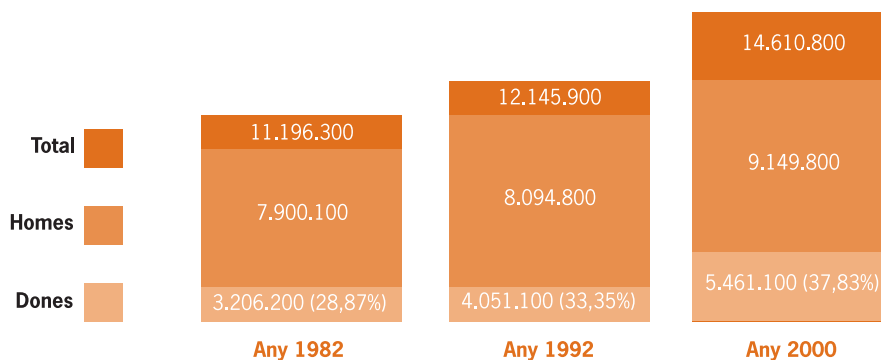
Aquesta adaptació a les contingències d'un mercat tan inestable com el de les telecomunicacions les ha portat a oferir serveis d'atenció telefònica a grans empreses interessades en tenir cura dels clients. Singular destaca per la qualitat del servei i per l'atenció del seu equip de, sobretot, treballadores; segueixen una política de discriminació positiva vers les dones perquè creuen en la seva professionalitat. L'èxit s'ha confirmat amb la recent participació de Sellbytel, companyia líder del sector a Alemanya.

L'herència també ha obligat a moltes dones a posar-se al capdavant d'una empresa, ja sigui per mort del marit o perquè la família ha tingut només filles. Aquest ha estat el cas d'Adriana Casademont, consellera delegada de Casademont S.A. Els seus pares van començar fa 40 anys a elaborar i vendre embotits. Van tenir sis filles i tothom preveia que la petita empresa familiar desapareixeria, tothom menys la pròpia família. L'entorn social demanava un hereu i aquest va ser l'Adriana. Fins a aquell moment, l'empresa i la família havien estat un tot indivisible. De fet, Adriana Casademont va començar a treballar-hi des de ben jove, fent les feines més bàsiques. “El meu pare va donar llibertat a totes les filles per estudiar el que volguéssim”, però la manca de vocació va dur a Adriana Casademont a estudiar Empresariats. En canvi, les seves germanes van optar per altres estudis. Tothom va acceptar bé que Adriana s'encarregués de la direcció de l'empresa i amb ella Casademont s'ha professionalitzat, ha passat de negoci familiar a gran empresa. “Aquesta transició ha estat clau per al manteniment de l'empresa”, diu Adriana Casademont, orgullosa d'haver continuat el somni dels seus pares.

Inconvenients importants s'han presentat quan, amb tres fills, ha hagut de fer compatible les responsabilitats familiars amb l'exigent treball al capdavant d'una gran empresa. “Ha estat molt difícil. L'únic avantatge és la facilitat de les dones per canviar d'àmbit”, afirma Casademont. La seva solució particular ha estat compensar els fills de la possible manca de dedicació amb viatges familiars a l'estranger.

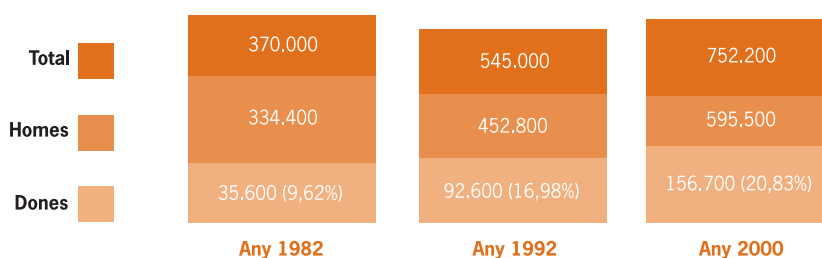
A Catalunya, segons l'Anuari Estadístic Catalunya 2000, les dones empresàries amb persones contractades arriben a les 39.825, davant els 118.431 homes empresaris que compten amb treballadors. Pel que fa a les empreses enregistrades sense personal, 188.823 estan dirigides per homes i 80.154, per dones.

Població ocupada

FONT: Instituto de la Mujer a partir de dades de l'Enquesta de Població Activa. INE

Empresaris/es amb assalariats/des

FONT: Instituto de la Mujer a partir de dades de l'Enquesta de Població Activa. INE

MARTA SORIANO | MONTSE FERRER

FOTO PILAR AYMERICH

Un estudi fet per Núria Chinchilla, Pilar García i Anna Mercadé ens revela el perfil de la dona emprenedora espanyola. Sol tenir entre 33 i 35 anys, estudis mitjans; la majoria estan casades i tenen fills i, en bastants casos, certa necessitat econòmica motivada per experiències desagradables (marit a l'atur, separació, divorci...).

Espiral d'obstacles

Crear una empresa del no res suposa sempre una complicada cursa d'obstacles, més difícil encara si qui corre aquesta cursa és una dona. Aquí va una llista dels més rellevants:

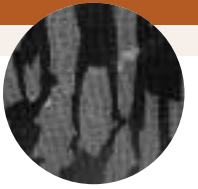
- La masculinització del món empresarial. El món dels negocis està dominat pels homes i, per tant, és ple de valors masculins que dificulten, i sovint impedeixen, l'accés de les dones a llocs directius i de decisió.
- La discriminació és encara molt present dins el mercat laboral. És un factor que es fa més palès quan la dona intenta promocionar-se dins l'empresa i accedir a càrrecs de responsabilitat. La maternitat és la raó més visible que porta a la discriminació, però ni molt menys l'única.
- Aconseguir finançament és un dels esculls més importants que han de superar les dones emprenedores. Les entitats financeres desconfien dels projectes empresarials femenins i posen mil inconvenients a l'hora de concedir el crèdit que faria possible la creació de l'empresa.
- La necessitat de formació empresarial, ja que la dona tradicionalment ha estat apartada del món financer.
- El fet que les xarxes de comunicació i contactes siguin gairebé exclusivament masculines limita molt les oportunitats de les dones.
- Conciliar família i empresa resulta altament conflictiu per a la majoria de dones emprenedores. Les dones tenen molt en compte les seves circumstàncies familiars i els horaris laborals dificulten la compaginació de la feina amb la família. En teoria, l'empresa pròpia possibilitaria un horari més flexible. A la pràctica, la gestió d'una empresa suposa més responsabilitats i exigeix molta més dedicació.
- Les autolimitacions que s'imposen les pròpies dones, degudes a la manca de confiança, la infravaloració, les inseguretats i les pors

L'obstacle fonamental que Marta Soriano i Montse Ferrer han de bandejar cada dia és la forta masculinització del seu sector. Totes dues són gemòlogues i van crear Fornigem fa cinc anys, la seva pròpia empresa per importar pedres precioses. Soriano ja treballava en importació de pedres i gemes, i Ferrer ho feia en una joieria. L'aposta va ser arriscada, però ja es troben consolidades dins el sector. Sobretot intenten portar pedres poc comuns o amb talles especials. És el seu valor afegit dintre del mercat.

La seva competència, amb qui tenen una relació gairebé de col·laboradors, és masculina. Els seus clients són quasi sempre homes, que, a més, solen demanar pel cap, per l'home que consideren que hauria d'estar per sobre d'elles. Per descomptat, els seus proveïdors a Tailàndia, Índia, Brasil o Hong Kong són homes i amb ells el tracte és molt més difícil perquè s'hi afegeixen les diferències culturals. "Els proveïdors són duríssims i s'ha de tenir molta paciència", diu Marta Soriano. Una vegada aquí, es troben amb "un sector molt conservador i tradicional, amb gent molt gran", segons Montse Ferrer, però elles intenten establir amb els clients relacions de confiança, més que de pur negoci. Pel fet de ser dones han de demostrar la seva professionalitat, però també hi ha avantatges, segons afirma Soriano: "Després de passar la prova, els clients ens veuen d'una altra manera, molt positivament".

Unir-se per guanyar

Per intentar contrarrestar alguns dels obstacles esmentats i donar suport a les dones emprenedores es va crear l'any 1997 la Fundació Internacional de la Dona Emprenedora (FIDEM), presidida per Anna Mercadé. La FIDEM és una fundació sense ànim de lucre, formada per més de cinc-centes empresàries dels més diversos sectors. Aquest col·lectiu té en conjunt un volum de negoci de 20.000 milions de pessetes i dona feina a

més de 5.000 treballadors i treballadores.

Les empresàries a tot l'estat i a Catalunya s'han associat i federat per tal d'emprendre accions conjuntes, com la Federació d'Associacions d'Empresàries Catalanes (FAEC), creada aquest mateix any amb la voluntat de convertir-se en "l'òrgan de presentació de les dones emprenedores", com assegura la seva presidenta l'empresària Maria Helena de Felipe. La FAEC aplega diverses organitzacions, com l'Associació Catalana d'Empresàries i Executives (ACEE), l'organització tarragonina ADEE o l'Organización de Mujeres Empresarias y Gerencia Activa (OMEGA), una organització estatal creada el 1989.

Ajut per salvar els esculls: 1.000 milions per microcrèdits

Les dones s'han incorporat al món laboral, social i polític i des de la FIDEM es vol que es reconegui la seva aportació: la manera diferent de veure el món i de fer les coses. La FIDEM no vol ser un gueto de dones, sinó que busca que les dones puguin compartir l'espai públic amb els homes en igualtat de condicions.

Aquesta fundació pretén promoure els projectes de les dones emprenedores, fins i tot amb finançament perquè aquest és el principal obstacle a l'hora de posar en marxa un negoci. Per això ha dissenyat un programa de microcrèdits per a dones emprenedores. L'any 1999, la FIDEM va establir un conveni amb el Departament de Treball de la Generalitat i l'Institut Català de Finances per concedir microcrèdits (fins a dos milions de pessetes) a dones que volien crear la seva empresa, però que no tenien avals o garanties suficients per adreçar-se a un banc ordinari. L'any 2000, el conveni es va signar també amb el Departament de Treball i La Caixa. Es tractava de finançar el 100% de la inversió, inclòs el capital circulant. En total, els esforços de la FIDEM en aquest sentit han suposat un ajut de 300 milions de pessetes per als projectes de dones emprenedores a Catalunya. Aquests convenis s'han millorat molt amb l'acord signat el juliol passat amb l'Institut de la Mujer, la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, la Fundació La Caixa i la Direcció General de Política de la Petita i Mitjana Empresa del Ministeri d'Economia. Es concediran microcrèdits a dones emprenedores de tota Espanya per valor de 1.000 milions de pessetes.

Empreses de dones, empreses humanes

Som diferents. També a l'hora de treballar. L'entorn social i cultural ha fet a les dones ser expertes en relacions humanes; les dones han après a negociar, a pactar, a mitigar conflictes, han desenvolupat la capacitat d'empatia, d'escollar, de motivar i des d'aquest tarannà els resulta més senzill implicar els treballadors. "La dona aporta humanitat i caliu al lloc de treball, té sensibilitat per a detectar les necessitats de les persones que l'envolten i es preocupa perquè tots

ANNA MERCADÉ

FOTO PILAR AYMERICH

treballin a gust", afirma Mercadé, que creu també que aquestes característiques afavoreixen el desenvolupament d'una empresa.

En canvi, la majoria d'empreses dirigides per homes es basen en estructures piramidals molt jerarquitzades i en l'autoritarisme. Dins les empreses masculines, els valors predominants són els d'eficàcia i rendibilitat, per tal d'aconseguir la maximització dels beneficis. La competitivitat i l'agressivitat són valors ben considerats i dels empleats només interessa la dimensió laboral. S'ha començat a parlar d'un estil de direcció femení, fonamentat en els valors humans, la comunicació, la participació, la motivació i la persuasió. I aquesta és la filosofia amb la qual Llum Ventura va crear La Pelu ja fa 15 anys. Va començar amb una perruqueria al Raval i 8 professionals; ara té 4 establiments i un equip de 23 persones. Segons Llum Ventura, el treball en equip és el que ha fet créixer La Pelu, és la seva aposta des del començament: la formació d'un equip de joves professionals, tant en la tècnica de la perruqueria com en la filosofia de l'empresa. Es potencia un bon clima de treball i el reconeixement mutu. "No tots servim pel mateix, es tracta de potenciar el que cadascú té de millor", assegura la responsable. Per això a La Pelu no hi ha cap estrella. Es busca establir lligams afectius, complicitats, a l'hora que es demana responsabilitat i no

"L'autoocupació, la realització personal i el desig d'autonomia són les motivacions de les dones emprenedores, gairebé mai l'ambició econòmica"
Anna Mercadé.

LLUM VENTURA

**“La manca d’influència i control sobre les estructures i les polítiques econòmiques dificulta el nostre avenç en el terreny de l’economia”,
Mercè Pàniker**

s’oblida la part econòmica. Al cap i a la fi és un negoci, però un negoci on s’ha vist que la comunicació és tan important que es fan reunions periòdiques amb els treballadors i, fins i tot, compten amb els serveis d’un equip de psicòlegs d’empresa perquè, com diu Ventura, “el conflicte sempre hi és i aquí se’n parla”. Aquesta filosofia s’està estenent progressivament perquè també molts homes directius i empresaris han vist que funciona i que és rendible. Tenir cura de l’equip humà i implicar-lo en l’empresa suposa grans beneficis, encara que no siguin immediatament quantificables.

Barcelona Activa

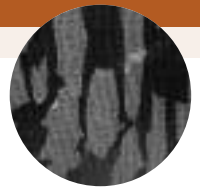
També Barcelona Activa posa una atenció especial als projectes empresarials de dones, per això ha anat incrementant en els darrers dos anys la incorporació de noves ocupacions en els seus programes tradicionals, com la seva directora executiva, Elizabeth Monfort, afirma: “Hem comprovat com la promoció de noves ocupacions és una política de promoció de la dona en el mercat de treball”. De 1997 a 2000, la participació de les dones en les accions de formació ocupacional ha augmentat quasi 25 punts assolint l’any passat el 71%. En el programa Plans d’Ocupació, Monfort informa: “Hem passat de tenir l’any 1996 un 36% de participació femenina al 53% actual”.

Un dels mecanismes per promoure les noves ocupacions ha consistit en el disseny i implementació de programes dirigits a la creació de noves ocupacions. En aquests programes, la

participació de la dona ha estat majoritària. Així, en el programa Nous Filons, la participació de la dona s’eleva al 57%, i els programes Odame i Futura, adreçats a la creació d’empreses liderades per dones, presenta èxits materialitzats en la creació de gairebé 450 nous projectes empresarials el darrer any. Cal destacar també la sortida al mercat d’empreses com Asiared (revista de temes econòmics centrada en Àsia, Paraules en veu alta (serveis de lectura), Medicif, Iuris Doc (informació jurídica per Internet), Map (serveis per a persones grans), Mar Busquets Gabinet de Comunicació, o Gedecom (subministrament de software per al control energètic).

Pel que fa a la promoció de la iniciativa emprenedora femenina en sectors econòmics emergents, es pot destacar una major propensió de projectes empresarials liderats per dones basats en la producció de continguts per Internet, equilibrant d’aquesta manera la clara preponderància d’homes en projectes empresarials de tecnologia o hardware.

Dins el Servei d’Atenció als Emprenedors i Emprenedores hi ha un programa específic per a Dones Emprenedores, que va treballar l’any 2000 amb 318 projectes presentats per dones. La participació d’elles l’any 2000 al conjunt de programes d’aquesta institució (Seminaris de Suport a la Creació d’Empreses, Vivers d’Empresa, Barcelonanetactiva...) va ser del 51%, superior a la dels homes. Això indica que, en l’actualitat, les dones ja es plantegen amb normalitat el projecte de crear una empresa.

Enfrontar-se a la globalització

La globalització fa referència especialment a un fenomen econòmic que pretén el lliure comerç de productes i capitals entre els països de tot el món. Això suposa l'eliminació de polítiques proteccionistes, d'aranzels i d'obstacles burocràtics a la importació; la privatització de l'economia i, per tant, la reducció de la despesa pública en necessitats de caire social. Les decisions que posen en marxa tots aquests processos s'estan prenent des dels governs dels països més rics, des d'organismes com el Fons Monetari Internacional, els grans bancs i les multinacionals. En aquests cercles, la presència de dones és gairebé nul·la, tot i que es tracta de decisions importants que afecten tothom.

Com assegura Mercè Paniker, una empresària pionera, presidenta de Femvisión: "La manca d'influència i control sobre les estructures i les polítiques econòmiques dificulta el nostre avenç en el terreny de l'economia". Per exemple, els ministeris d'economia, les patronals, la presidència i direcció dels bancs, els sindicats, les cambres de comerç o les conselleries d'indústria són organismes on les dones encara no han aconseguit d'accedir. Dins aquestes institucions, els homes són qui decideixen fonamentalment com es distribueix la riquesa. Des de la FIDEM en són conscients, coneixen el funcionament del sistema, però no renuncien a participar-hi, a fer visibles les dones i a que es reconegui el seu paper essencial, també en l'economia. Per això, un grup de sòcies de la fundació, encapçalades per Anna Mercadé, es va presentar a les darreres eleccions a la Cambra de Comerç de Barcelona. Així, ara hi ha cinc dones al Ple de la Cambra (encara que entre 64 homes) i 20 a les diferents comissions. La FIDEM vol promoure la visió de la dona dins el món de l'economia i els negocis i introduir els valors més femenins

d'humanisme, cohesió social, cooperació, comunicació, flexibilitat.

Segons Mercadé, "la globalització és un repte molt important per a les dones. No es pot anar en contra perquè ja és aquí, sinó que s'ha de veure en què ens beneficia i quins són els inconvenients". La globalització dels mercats obliga a les empresàries, per exemple, a desenvolupar estratègies d'exportació per tal de ser competitives. Normalment, els viatges comercials dels presidents d'Espanya i de Catalunya, dels ministres, els consellers o els presidents de les cambres de comerç compten només amb la presència d'homes empresaris. En aquest sentit, i per intentar canviar aquesta situació, la FIDEM es va posar en contacte amb el ministre d'Afers Exteriors, Josep Piqué; paral·lelament, ha començat un programa de missions comercials a l'estranger per dones empresàries, a través de la Cambra de Comerç i el COPCA (Consorti de Promoció Comercial de Catalunya). Alguns dels indrets on han decidit portar aquestes missions són el nord d'Itàlia, els països de l'Est, Marroc, Quebec. S'organitza i es paga el viatge a un grup d'empresàries perquè puguin fer contactes amb d'altres empreses, projectes comuns, joint-ventures... Els resultats fins ara han estat molt positius.

Cercar oportunitats en les noves tecnologies

Les dones utilitzen Internet cada vegada més. Fins i tot, als Estats Units o als països nòrdics ja es connecten més dones que homes. Es va arraconant el mite de la tecnofòbia femenina i gent com Glòria Llatser veu les tecnologies i la nova economia com "l'oportunitat d'or per a les dones. De fet, la dona ha de ser l'actiu d'aquesta nova economia".

Glòria Llatser va crear la seva empresa de traduccions per Internet, BCNNetTranslations, el 1997. Ofereix serveis de traducció a través d'Internet, per traductors nadius especialistes en diferents àmbits i es poden trobar on line les 24 hores. Va començar treballant sola, a casa, després de sortir de la feina. A més, quan el seu projecte ja tenia aspecte d'empresa i havia de decidir si s'arriscava a tirar-ho endavant o no, estava embarassada. Això no la va aturar i no només compta actualment amb 42 treballadors (entre ells, el seu marit), sinó que al febrer de 2001 va fer una ampliació de capital a la qual va participar Unió Fenosa. Llatser creu cegament en les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies a les dones perquè "les seves característiques inherents com a dones els permet de ser empresàries i directives d'èxit en aquesta economia, amb el seu propi estil".

A més, les noves tecnologies podrien portar grans canvis en relació als rols de gènere perquè possibiliten la flexibilització del mercat laboral i dels horaris. Fins i tot, ofereixen l'opció de treballar des de casa.

"Les tecnologies i la nova economia són l'oportunitat d'or per a les dones"

Glòria Llatser

ELS FUNDADORS DE L'EMPRESA

Pilar Almagro, directora gerent de Vertisub, empresa dedicada a la construcció, ha sabut aprofitar alguns d'aquests avantatges. Per exemple, assenyala que “el mòbil et permet estar amb els fills, però sense desconnectar-te de l'empresa”. Les noves tecnologies poden contribuir a la conciliació satisfactòria entre vida familiar, social i laboral, però no només de les dones, també dels homes.

NOVES FORMES D'EMPRENDRE

Internet i les noves tecnologies ofereixen camins encara inexplorats, per bé que actualment el sector hagi tocat de peus a terra i el seu creixement s'hagi ralentitzat. ISOCO, Intelligence of Software Components, representa una d'aquestes noves maneres d'emprendre aprofitant les grans possibilitats de la xarxa. ISOCO va ser fundada l'any 1999 per 5 joves investigadors en informàtica, 3 nois (Francisco Martín, Jesús Cerquides, Juan Antonio Rodríguez) i 2 noies (Maite López i Noyda Matos), que preparaven el seu doctorat a l'Institut d'Investigació en Intel·ligència Artificial del Centre Superior d'Investigacions Científiques. La idea inicial era portar la investigació al mercat. En només dos anys, s'han convertit en líders en el desenvolupament d'aplicacions avançades per a Internet i han passat de contractar el primer treballador, al juliol de 1999, als 160 actuals. La seu és a Barcelona, però ja han obert laboratoris també a Madrid i València. ISOCO ofereix solucions informàtiques per a la construcció end-to-end de negocis electrònics innovadors. Per exemple, han participat en el desenvolupament del portal ya.com. Un dels seus projectes ha estat el disseny de la botiga virtual de FNAC i un dels més recents, la creació per a una empresa de vins francesa de la botiga virtual de vins Lavinia. A més, han establert aliances amb Oracle, HP i Telvent, entre d'altres empreses.

Malgrat aquest èxit fulgurant, el començament no va ser gens fàcil. Cinc joves investigadors amb un projecte massa innovador no inspirava gaire credibilitat a les entitats financeres. Amb esforç i paciència van reunir 60 accionistes per constituir una societat anònima i tirar endavant el projecte. Van aconseguir un crèdit pels equipaments i un conveni amb l'Institut d'Investigació en

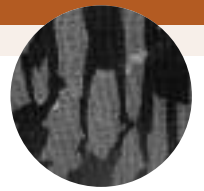
Intel·ligència Artificial, gràcies al qual podien començar a treballar dins les seves instal·lacions. Van començar amb baix pressupost, però ja a l'octubre de 2000 van haver de fer una ampliació de capital, que va permetre la participació a la societat de B2Bfactory i Barcelona Emprèn.

La innovació no radica només en la idea de negoci, en els productes que ofereixen o en l'ús de la tecnologia més avançada, sinó que es fa extensiva a l'estructura de l'empresa i les formes d'organització del treball. Maite López comenta que a ISOCO “la gent és el més important. El capital és el capital humà”. L'estructura de l'empresa és totalment horitzontal, amb només quatre persones a la direcció. D'aquesta manera, funcionen mitjançant una estructura a partir de pools, és a dir, d'àrees de coneixement o d'interès. Així, tenen el pool en bases de dades, el d'intel·ligència artificial, el pool en innovació, el de control de qualitat, el de programadors... Quan arriba un projecte, tots aquests pools s'interconnecten; es crea un grup de treball amb persones de cada àrea de coneixement i cadascú desenvolupa la part del projecte en la qual és expert. D'aquesta manera es treballa de forma horitzontal, amb grups heterogenis d'experts i expertes.

Una particularitat d'ISOCO és la incorporació d'un nombrós grup d'informàtiques cubanes. Va ser a partir de Noyda Matos, sòcia fundadora d'origen cubà, que s'han anat incorporant les altres expertes cubanes. D'informàtiques locals, comparativament, n'hi ha menys. Segons Maite López, perquè hi ha menys dones informàtiques que homes i això fa més difícil que la seva presència a les empreses sigui majoritària. En canvi, administració, comptabilitat o documentació compten amb més dones. López no observa cap tipus de discriminació en aquest sector. Potser és tan nou que encara no l'ha atrapat la masculinització d'altres àmbits laborals.

Els darrers mesos, ISOCO també ha notat la crisi de les empreses de la nova economia. Maite López reconeix que han deixat de créixer: “No hem renovat algun contracte parcial”. Però es tracta només d'una ralentització, perquè com diu López, “Internet és ja imparable”. ■

María José Cantón

Rosa Esteve, propietària del Grup Tragaluz

De nena de casa bona a empresària

Als seus 60 anys, molt ben portats, dirigeix la seva pròpia cadena de restaurants. Tragaluz, Agua, Negro, Contraluz o Principal són noms que han marcat tendència a la restauració de Barcelona. De família benestant i educada per ser mestressa de casa, va convertir-se en empresària per necessitat. Aquella nena de casa bona ha demostrat ser una dona amb molta empena.

- Quedem que vas néixer per ser empresària.

Ni parlar-ne. Sóc una dona predestinada i educada per ser mestressa de casa. Jo vaig fer allò que en deien "hogar", en lloc de fer el batxillerat. Em vaig casar als 18 anys, als 23 ja tenia quatre fills i als 30 ja estava separada. Les dificultats familiars i els meus fills em van empènyer a muntar un negoci i vaig fer el que sabia: cuinar

- I vas muntar fa 20 anys el Mordisco. Aleshores en tenies 40.

Fèiem els entrepans ben originals i a la gent els agradava força. Cal dir que vam tenir sort perquè venia molta gent lligada al món de l'art i la cultura. Jo crec que venien perquè érem diferents i els tractàvem com si estiguessin a casa seva. Després, un any abans de les Olimpíades vaig muntar el Tragaluz

- Que va ser el que et va donar l'èxit definitiu?

És el més conegut, però una mica més i m'arruïno amb ell. Potser vaig començar massa d'hora i em vaig haver de corregir a mi mateixa. Estava carregada de crèdits que m'ofegaven financerament. Després va venir la crisi del 93. El Tragaluz tenia despeses molt altes i vam haver-lo de reconvertir en un restaurant no tan luxós. Ara, les coses ja em van bé, però amb molt d'esforç.

- El sector de la restauració a Barcelona està dirigit per homes. Com et van acollir quan vas començar?

Com a una nena de casa bona que s'ha ficat en el "nostre" negoci. Jo vinc d'una família amb poder adquisitiu alt. Vaig viatjar molt amb el meu pare que em portava a bons restaurants i hotels. Era com una esponja que sense adonar-me'n anava adquirint coneixements que després he aplicat a la meua empresa. Però en aquell moment la veritat és que la gent del sector em posava entrebancs, tots els que podien. Al principi em sabia greu, però ara, amb l'èxit, ja no em preocupa. Ara tinc els restaurants sempre plens i dirigeixo una empresa amb 325 treballadors.

- Curiosament, en el cas dels fogons, sempre s'ha considerat que la dona podia exercir aquesta feina a casa seva, però no fora, com a gran cuinera.

Sí, la dona servia per fer la paella a casa, però els grans chefs han estat homes i els empresaris de la restauració encara més. Sortosament, les coses han canviat i ara tenim grans i reconegudes cuineres i també empresàries. A la meua empresa hi treballen moltes dones. Jo no les busco de forma expressa, però he de reconèixer que m'entenc millor. La dona entén el negoci com si fos el seu fill, a qui sap que ha de donar el biberó fins al darrer moment.

- Creu que les dones copiem massa els esquemes masculins a l'empresa?

No. Crec que nosaltres som diferents a l'hora de portar un negoci. Ells són més freds. Jo puc ser a vegades molt dura i tenir mal caràcter, però alhora sóc tendre i capaç d'aportar una gran sensibilitat envers la gent. Estimo molt la gent que treballa amb mi. Crec que nosaltres, les dones, estem més al damunt dels petits detalls i del dia a dia. ■

Joana Uribe

"La dona entén el negoci com si fos el seu fill, a qui sap que ha de donar el biberó fins al darrer moment"

Mar Raventós, presidenta de Codorníu La consigna per a l'èxit: aprofitar els segons

Mar Raventós és la segona dona que ocupa la presidència de Codorníu en la història de la companyia. La primera va ser la seva àvia, Montserrat Fatjó, una dona de camp, sempre a l'ombra del seu marit, però persona clau perquè duia el control de l'administració de l'empresa. La seva àvia era una dona d'empenta. Els primers anys de funcionament de l'empresa (finals del segle XIX), quan signava les cartes sempre deia: "El meu marit em mana que li digui". Després ja no calia. Signava amb el seu nom i punt. Es va guanyar tota sola la seva autoritat personal i professional.

La Mar va entrar a treballar a Codorníu quan tenia 24 anys, amb una carrera d'econòmiques sota el braç i a punt d'acabar la de psicologia. "Recordo molt bé el meu primer dia de treball -explica. El responsable de compres em va donar un llapis, una goma i un regle. Em va dir: Quan l'hagis acabat em torres les restes i te'n donaré un altre. Aquell dia vaig aprendre el que era l'estalvi i l'aprofitament de les coses".

Va entrar al departament de comptabilitat. "Havia agafat afecte pels números amb el meu pare. Puntejàvem la comptabilitat familiar. Ell treballava a la mateixa taula on jo estudiava".

La Mar té dues germanes més. El seu pare sempre va creure en el potencial de les seves filles i les va preparar a fons. Li donava molta importància als idiomes. "A casa dinàvem en francès i sopàvem en anglès", recorda. L'afecte per la terra també el va agafar de petita. "Anàvem de vacances a Raïmat. Vèiem com es feia la verema i col·laboràvem en les tasques del camp, pesant el raïm, tallant o fent qualsevol altra feina". Per això des

que va arribar a la presidència sempre hi ha flors fresques a la seu de l'empresa a Barcelona. "Els homes no s'hi fixen en aquests detalls, però jo penso que, si som una empresa que estima el camp, el mínim que es pot fer és tenir flors fresques i no seques a les seves dependències".

Perfeccionisme

La Mar és una dona natural i senzilla que confia en l'esforç personal.

"Crec que les coses es poden fer sense ser un gran geni. Només cal proposar-s'ho per aconseguir-ho". Potser per això no creu en els grans fitxatges a la companyia, sinó en la promoció interna. Quan cal cobrir una vacant s'anuncia al tauler d'anuncis i qui estigui interessat a cobrir la plaça la pot demanar.

Es veu a ella mateixa com una persona perfeccionista. És una tradició que ve de família. "A la vida personal i a la professional intentem fer les coses el millor possible. Volem que el nostre producte sigui de qualitat, seguint el criteri que ha tingut sempre la nostra família. Sóc molt ordenada i una maniàtica de la puntualitat. A les reunions del consell d'administració vaig fer introduir un punt fix que es diu: coses a millorar. De fet cada nit, abans de dormir, faig examen de consciència en tots els sentits i m'aplico el mateix criteri."

A la Mar li agrada preparar les coses amb temps. "Jo sóc d'agenda electrònica. Per la nit planifico l'endemà sencer, tant la casa com l'empresa. Un cop l'any intento planificar l'agenda anual, col·locant les coses

importants, incloent-hi entre aquestes les reunions de l'escola dels nens. Aprenc a aprofitar els segons. És important pensar en segons i no dir que el dia té tantes hores, sinó tants segons. Moltes vegades la realitat em desorganitza l'agenda. Quan és així sempre intento prioritzar la relació amb la gent".

Treballa amb la porta del seu despatx oberta. Qualsevol pot entrar quan vulgui, perquè el tracte humà a l'empresa és fonamental per a ella. "Intento tenir sempre un somriure per la gent i facilitar la trobada si sé que un treballador té un problema o vol parlar amb mi. Potser sí que aquesta és una característica femenina al treball, però jo sóc així i a més facilita les coses a la feina. El directiu que no és accessible no és bo."

Ha passat pels departaments d'accionistes i de serveis i ara ocupa la presidència d'una empresa propietat de 135 persones, totes membres de la mateixa família.

La cata dels divendres

Són dos quarts d'una del migdia d'un divendres qualsevol. Fa poc s'ha acabat la reunió del comitè de gerència. Tots els seus membres es disposen a fer una cata que forma part d'una tradició familiar. Es fa el silenci davant de sis copes. Són vins o caves propis o de la competència, tots comprats a alguna botiga. Els Raventós continuen amb les tradicions ancestrals, tots asseguts al voltant d'una gran taula, presidida per una dona. ■

Joana Uribe

Dones i ciència: lluny del 40%

Per bé que el cinquè programa marc comunitari d'investigació i desenvolupament tecnològic (1998-2002) es proposava una participació de dones del 40%, les xifres indiquen

que no s'ha arribat al 20%. Potser per això, una de les darreres resolucions del Consell d'Europa sobre el tema, insisteix en el mateix objectiu, però, ara, per al sisè programa.

El Consell d'Europa en una resolució del 26 de juny d'enguany, sobre la ciència i la societat i les dones i la ciència, invita la Comissió a "continuar i intensificar els esforços per promoure el paper de la dona en la ciència i la tecnologia i per garantir una integració efectiva de la dimensió gènere a l'aplicar el sisè programa i al desenvolupar l'Espai europeu d'investigació".

També parla de promoure la igualtat de sexes en els àmbits de recursos humans i mobilitat i posar una atenció especial a la dimensió de gènere en les activitats d'avaluació comparativa.

Un percentatge no assolit

El Consell insta, d'altra banda, la Comissió "a que aconsegueixi el seu objectiu d'una participació de dones del 40% en tots els nivells a l'aplicar i gestionar els programes d'investigació".

Aquest percentatge és el mateix fixat

per la Comissió, a l'inici del cinquè programa marc, tant pel que fa a les beques Marie Curie, les assemblees consultives i grups d'avaluació i, en general, el conjunt del programa. En canvi, segons dades del grup de treball Dones i Ciència que coordina les mesures destinades a promoure la participació de la dona en la investigació europea, només un 16% de les propostes presentades, en aquest programa, són de dones.

Un cert retrocés

Potser aquest percentatge reflecteix el fet que s'ha patit un cert retrocés general en tot el tema específic de dones, perquè, actualment, no hi ha un programa que estigui dedicat exclusivament a les dones. Finalitzat el Now (noves oportunitats per a les dones) al 2000, ara el programa Equal té un apartat per a dones, però no és un programa destinat a les dones.

El fet que no s'ha avançat com es volia en el tema de dones i ciència es reflecteix en el fet que a l'hora de fer cursos o programes on es vol assolir un percentatge de dones prefixat, s'admeten dones de lletres, per arribar-hi. Un fet que no tindria major rellevància, si s'hagués assolit un bon nivell de participació en els camps científic i tecnològic, però que, en les actuals circumstàncies, només és un indicador de la seva mancança.

La conferència anyal

Un dels acords del cinquè programa fou la celebració d'una conferència anyal sobre el tema que posés al dia sobre els avenços aconseguits. La propera se celebrarà a Brussel·les el 8 i 9 de novembre d'enguany. Serà l'ocasió de presentar els resultats del pla d'acció posat a terme des del 1999 i també l'hora de discutir les perspectives per al nou programa marc de recerca 2002-2006. Però, per ara, les perspectives no semblen les d'un gran salt endavant i, ben segur, que l'objectiu del 40% continuarà estant lluny de la realitat que es proposava la Comissió i que reclama en la seva resolució de juny el Consell d'Europa. ■

Manolita Sanz

PUNT DE PARTIDA

Amb motiu del llançament del cinquè programa marc es van publicar estadístiques referides a la presència de dones en l'ensenyament superior en els quinze països de la Unió Europea, que reflecteixen clarament una baixa presència en els sectors científics i tecnològics. Aquestes dades es refereixen al període 1994/95.

DONES EN ELS SECTORS D'EDUCACIÓ SUPERIOR

Matèries	% de dones entre els estudiants
Lletres, arts aplicades, religió	65,6
Ciències socials	49,5
Dret	53,9
Ciències naturals	44,4
Matemàtiques, informàtica	27,6
Ciències mèdiques	68,1
Enginyeries, arquitectura	18,7
Altres	66,9

Les paradoxe

HOME

DONA

	<u>Ha posat la foto de la família sobre la taula de treball</u>	
Quin bon pare de família		Posa la família abans que la feina
	<u>El seu despatx està ple de gom a gom</u>	
Treballa moltíssim		És molt desordenada i una fresca
	<u>Parla amb els seus col·legues</u>	
Sempre tan preocupat		Sempre tan tafanera
	<u>No està al seu despatx</u>	
Segurament està reunit		Segur que està al lavabo
	<u>Tampoc està al departament</u>	
Segur que ha anat a veure un client		Ha anat de compres
	<u>Ha rebut crítiques del seu cap</u>	
Les reconduirà		Està ben enfonsada
	<u>Li han fet una putada</u>	
S'ha enfadat?		S'ha posat a plorar?
	<u>Es casa</u>	
Això l'estabilitzarà		Tindrà una criatura
	<u>Serà pare/Serà mare</u>	
Es mereix un augment		Baixes a la vista i despeses a l'empresa
	<u>Se'n va de viatge</u>	
Boníssim per a la seva promoció		Què en pensa el seu marit?
	<u>Deixa l'empresa</u>	
Caça les ocasions al vol		No et pots fiar de les dones
	<u>Parla amb els seus col·legues</u>	
Sempre tan preocupat		Sempre tan tafanera
	<u>No està al seu despatx</u>	
Segurament està reunit		Segur que està al lavabo
	<u>Tampoc està al departament</u>	
Segur que ha anat a veure un client		Ha anat de compres
	<u>Dina amb el seu cap</u>	
Arribarà ben lluny		S'ho fa amb ell

La paritat instruccions per a bon ús

Il·lustració de Ferran Fernández

de la igualtat

Llibertat de cuc

Per **Imma Monsó**

Discuteixes un cop i un altre sobre els estereotipus que desvaloritzen La Dona, contestes un cop i un altre a preguntes sobre la menor consideració de La Dona en diversos àmbits (artístic, publicitari, domèstic, laboral), i ho fas amb una tranquil·litat, amb una convicció que sembla que de debò t'hagis arribat a creure que La Dona existeix. I de sobte dius un dia, vejam ara i aquí (no a Afganistan, no a l'Edat Mitja): "Què queda, ara i aquí, de La Dona Desvaloritzada, trepitjada, menystinguda?"

El que veus és: Homes en atur putejats per dones glamuroses que des de la pantalla se'ls miren amb una arrogant superioritat traduïble per sóc massa per a la teva vida miserable (¡infeliç!). Dones maltractades per aquests homes. Homes maltractats per dones histèriques. Dones maltractades per homes paranoics. Homes amargats per nòvies exigents i manaires. Dones explotades al servei de 'senyores' desconsiderades que exerceixen el seu miserable petit poder sobre l'assistenta. Homes que serveixen cafès a homes grollers que exerceixen el seu petit i miserable poder sobre els cambrers. Dones que en accedir al poder han portat fins al paroxisme els vicis masculins. Homes divorciats víctimes d'un règim de visites als fills injust. Homes que triomfen malgrat (i sovint a causa de) la seva estupidesa. Dones que també pugnen per assolir i perfeccionar aquests nivells d'estupidesa.

Per més que intentes veure alguna cosa comuna entre aquestes dones per contraposar-les als homes, no hi ha manera. En la categoria "Trepitjats" el que veus són homes i dones barrejats, més a prop els uns dels altres del que una ministra-dona està d'una immigrada-dona que acaba d'arribar d'Equador. En el grup dels qui trepitgen, si fem excepció dels tirans per raó de caràcter o de trastorn mental, cosa que pot afectar a ambdós sexes per igual, el que veus és l'implacable i subtil Programa de la Selva del Benestar, un programa que exhibeix una formidable habilitat a l'hora d'utilitzar les pseudocategories home-dona, boig-normal o negre-blanc per emmascarar les dues categories primordials: Trepitjadors i Trepitjats. A les soles rudes i masculines de sempre s'hi han afegit les soles fines de la sabata femenina, qui sap si més mortífera perquè és més subtil. Entre els dos tipus de soles, als cucs de vegades els deixen escollir. És el que se'n diu llibertat (de cuc). ■

Rosa Virós,
Rectora de la Universitat Pompeu Fabra

La flamant rectora, que aquest curs s'estrena, és la primera dona nomenada per aquest càrrec en una universitat catalana, però també va ser la primera catedràtica de Ciència Política, a Espanya. Està, doncs, acostumada a obrir camí, tot i que assegura que ja no li tocaria per edat i per generació, Rosa Virós, als 66 anys, encarna a la perfecció allò que Margueritte Yorcenar va dir d'algunes polítiques "el suau poder", una manera de fer tranquil·la però ferma, que confia amb la capacitat transformadora de les paraules.

"Auguro que d'aquí en endavant la paritat serà més fàcil"

- De quina mena són les cireres que remana?

Són unes cireres especials i molt variades: professors de diferents edats i diferents especialitats, estudiants que també pretenen treure títols i interessos diversos, gent d'administració, tècnics... En fi, hi ha molta diversitat de cireres.

- Vostè ha estat la primera catedràtica en Ciències Polítiques i la primera rectora d'una Universitat catalana. Ser pionera és només un mèrit seu o també es pot llegir com un demèrit de la institució acadèmica, que no ha destacat pas per la paritat, justament?

És difícil aquesta pregunta que em fa. No ho entenc com un mèrit especial meu, ja que les dones que ara estan entre els 50 i 60 anys són les que arriben per primera vegada a llocs de responsabilitat. A mi ja no em tocava i, per això, hi arribo en darrera instància, al final de la carrera acadèmica. Hi ha unes condicions col·lectives que fan possible les coses, segur que hi ha moltíssimes dones, amb més mèrits que jo, que no hi han pogut arribar per aquests condicionants.

- Entre els que hi ha el poc interès per a la igualtat de la institució, potser?

Més que un demèrit de la institució, parlaria una vegada més de condicionants i de context. Perdoni, però ser politòloga m'obliga a contextualitzar les coses. Diria que a la universitat hi arribem les dones molt tard i encara

que sembla un procés molt llarg, si mirem les nostres àvies, veurem que ha estat ràpid. Ha estat lent perquè la vida humana dura poc i, per nosaltres, que som les protagonistes de la nostra pròpia vida, si ens descuidem, no hi arribem. Però, des del punt de vista històric, és evident que les coses s'han precipitat darrerament. Per tant, auguro d'aquí en endavant la paritat serà més fàcil, més possible.

- El corrector del meu ordinador no reconeix la paraula rectora, caldrà afegir o treure algun element per feminitzar el càrrec?

No, potser haurem d'inventar una nova paraula, però treure una lletra no em sembla bé. Jo amb la paraula rector no m'hi sento representada.

- Quan va ser elegida, vostè va anunciar que caldria fermesa, rigor i coratge per lluitar pels valors de la universitat pública i per incorporar un tracte humà i un nou estil des del rectorat. Per dur a terme aquest propòsit, cal tenir més mà esquerra o més mà dreta?

És divertit això, sempre he pensat, això de la mà esquerra, què volia dir, no? S'entén que ser diplomàtic o tenir estratègies per no enfrontar les coses directament se'n diu mà esquerra, però en fi, ara hauríem de fer un excursus filològic per saber-ho, però jo li diria que es necessiten gairebé les dues mans i més que n'hi hagués.

- Creu que les dones poden aportar algunes característiques de gènere a l'hora de gestionar el poder?

Sí, sí, n'estic completament convençuda d'això. Però no vol dir que pensi que aquestes característiques siguin exclusivament de les dones, també hi poden haver homes que les comparteixin, però és evident que les dones històricament hem estat lligades a unes activitats que ens han refermat una sèrie d'habilitats que ens són bastant pròpies, com és el tenir cura de les persones, tenir present els sentiments, tenir habilitats de negociació diària (amb els fills hi ha sempre aquesta dura negociació), i tot això són unes eines perfectes per a la gestió. Noto que em són molt útils.

- El fet que les dones hagin estat més allunyades del poder i de les estratègies que comporta la política els pot donar més independència a l'hora d'exercir el seu càrrec o, pel contrari, aquesta "innocència" es pot convertir en ingenuïtat?

La ingenuïtat sempre és un perill, però jo ho judico en positiu pel que fa a estar allunyada del poder durant temps. Penso que ara, per una sèrie d'eines que tenim de reflexió que s'ha fet en aquest camp, és més fàcil entendre els processos de govern. Per tant, les dones arribem a tenir responsabilitats en aquest moment en què tot és més clar per entendre realment què passa i no hem hagut de participar en temps d'una gran foscor. Aleshores, això ens fa molt més lliures i també més capaces d'afrontar les coses cara a cara.

- En què es notará a la UPF l'arribada de la nova rectora i el seu equip en aquest curs que ara comença?

Aquesta serà la gran pregunta que hauré de fer a tot el sector universitari quan s'acabi el curs. Són els que hauran de dir si s'ha vist alguna cosa diferent o no. La voluntat hi és, però no tant perquè sigui diferent, perquè en l'anterior equip hi ha estat implicada gent molt vàlida (jo mateixa hi he estat implicada), per tant, no penso que tot hagi de ser diferent... diria simplement que a mi m'agrada molt fer una tasca de govern en equip. Al final, veurem quins resultats dona. Això significa tenir un equip que respon i que té capacitat de comunicar, perquè penso que cal tenir molt en compte la comunicació. En els centres de poder, i ara ja no parlo de la universitat, sinó en general, es decideixen moltes coses, es dissenyen moltes polítiques i s'apliquen, però no es fa l'esforç d'explicar per què s'han decidit aquestes polítiques, ni tampoc es fa l'esforç, durant el procés d'aplicació, de veure que n'està opinant la gent. Al final, ja no hi ha remei, o ho has encertat, o no. Per això el quid està en mantenir aquesta comunicació directa, i no és fàcil.

- En el seu programa va insistir molt en la necessitat d'incorporar a l'alumnat al debat i a les decisions que es prenguin. Però, en una universitat plantejada de manera "paternalista", no resultarà difícil reconvertir aquesta actitud en corresponsabilitat?

Li diria que no. Sempre que es crea una universitat nova hi ha una resposta dels estudiants que, al veure que tot és nou, tenen un comportament més escolar, però amb la maduració de la institució això canvia. És curiós, oi? Els estudiants van fent-se més lliures i això és el que he vist, perquè sóc aquí gairebé des de l'inici. Per tant, és un moment de maduració de la institució, però també dels estudiants i són ells els que estan demanant una actitud més activa.

- Quines vies té previstes per connectar amb l'alumnat?

No és fàcil, perquè una cosa són els contactes periòdics amb les institucions estudiantils, que en això li dono tanta importància que, ja en el primer curs, he decidit que me'n vull responsabilitzar molt directament. I l'altra cosa és com mantenir relacions amb les associacions estudiantils i, fins i tot, com arribar als estudiants que no estan associats, o sigui, al gruix dels estudiants. Aquest és un interrogant en el que hi estic pensant. De tota manera, en el meu programa vaig dir que hi incorporaria estudiants en els vicerektorats de docència i comunitat universitària, que són els que els afecten més directament i potser hauré de demanar que siguin ells, els que estiguin més directament implicats, els que vagin explicant als altres totes les coses que s'estan pensant destinades a ells i de les que poden prendre'n responsabilitats.

- Què li agradaria que diguessin de vostè i de la seva gestió quan deixi el seu mandat?

Ui, què difícil!... simplement, que vaig saber connectar amb els interessos i les necessitats de la gent, res més. ■

“Tenir cura de les persones, tenir presents els sentiments, tenir habilitats de negociació són unes eines perfectes per a la gestió”

Elvira Altés

El 25 de novembre se celebrarà el Dia Mundial contra la Violència de Gènere i, com cada any, les xifres del problema, que sembla créixer però segurament només es mostra, tornaran a esgarrifar i portaran a la població a demanar-se què s'està fent des dels àmbits més

propers per tal de pal·liar les seqüeles i contribuir a lluitar contra el mal de la desigualtat. A continuació, uns quants ajuntaments reflexionen i expliquen quines són les polítiques que han endegat per fer front al problema.

LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE, UN REPTA PELS AJUNTAMENTS

UN PROBLEMA SOCIAL

De totes les administracions de l'Estat, a la local, per la seva pròpia naturalesa (proximitat, coneixement...), se li demana més responsabilitats, però això no va acompanyat de més competències. En el cas de la violència a les dones molt s'ha avançat, però quan més ho coneixem i més s'hi posa remei, sembla que el camí a recórrer es torna més llarg i difícil, perquè coneixem més les seves cares i la seva complexitat. Costa entrar en l'àmbit domèstic, el privat, el que pertany a poques persones, massa sovint protagonistes del maltractament, del dolor clandestí, que fa més mal perquè no es pot compartir, perquè va acompanyat de moltes misèries.

Trencar la barrera entre l'àmbit públic i el privat és fonamental per anar eliminant la violència, i aquest és el repte de les polítiques. Ajudar a fer visible el drama humà ha de ser una responsabilitat del municipi. Creure que la responsabilitat en aquest tema és gairebé més gran que la competència, i fer-ne d'això una virtut, és a dir convertir-ho en política activa, és el que intentem fer a l'Ajuntament de Santa Coloma, que ens hi hem posat des de fa anys.

Entre les accions per promoure la igualtat entre les persones, destacaré el recent aprovat programa i protocol d'actuació contra la violència a les dones que pretén:

- Fer prendre consciència que la violència familiar és un problema social, de tota la ciutat.

- Ajudar a trencar el cicle de la violència, oferint a les dones formes senzilles i pròximes per demanar ajut i recursos per sortir-se'n.

- Prevenir la transgeneració de la violència, intentant oferir models basats en el respecte i la igualtat als infants i als joves.

- Promoure models alternatius de funcionament familiar.

Aquests objectius, genèrics i segurament compartits per tothom, els portem a la pràctica a través d'un programa integrat i transversal, on les diferents institucions, el moviment de dones i els diferents departaments de l'ajuntament hi participen d'una manera compartida i alhora diferenciada, segons la competència i la responsabilitat de cadascú, sense protagonismes i amb un objectiu comú: dir a les dones que pateixen situacions de violència que no estan soles i que la veïna, l'associació del costat de casa, les institucions i el seu ajuntament són a prop per ajudar-la.

Més enllà d'això, necessitem esmerçar-hi més recursos i cal facilitar als ajuntaments la gestió de tot el conjunt. Perquè a més de responsables, volem tenir-hi la competència per ajudar millor. La societat i sobretot les dones ens ho mereixem. ■

Manuela de Madre Ortega

Alcaldessa de Santa Coloma de Gramenet

CAL UNA JUSTÍCIA MÉS ACTIVA I UNA EDUCACIÓ MÉS IGUALITÀRIA

CONSCIENCIAR LA JOVENTUT

La regidoria de Promoció de la Dona de l'Ajuntament del Prat està preparant una sèrie d'actuacions de **sensibilització de la violència de gènere** per al darrer trimestre d'enguany, aprofitant el ressò mediàtic del Dia Mundial contra la Violència a les dones.

Per primera vegada, en el marc de la programació d'activitats que l'Ajuntament ofereix a les escoles d'El Prat, s'han incorporat dues activitats relacionades amb la violència de gènere, que es posen a disposició de tota la comunitat educativa, estudiants de secundària, ensenyants i AMPES. Aquestes activitats consisteixen en uns tallers molt pràctics que fa l'Associació Tamaia amb l'objectiu de fer visibles les actituds i prejudicis que contribueixen a què la violència de gènere no desaparegui, complementats amb videofòrums, a càrrec de Drac Màgic.

El programa d'actes del 25 de novembre consistirà, entre d'altres, en un cinefòrum organitzat amb la col·laboració de les associacions de dones d'El Prat. També l'Associació d'Amics de la Unesco d'El Prat ha volgut sumar-se a aquesta celebració i està preparant una conferència-debat entorn al tema.

En breu, s'iniciaran les sessions de treball encaminades a establir un sistema d'ordenació de tots els recursos de què disposen les diverses administracions per atendre la violència de gènere: es tracta de l'anomenat "circuit", i en propers escrits s'explicarà el seu funcionament. ■

Regidoria de Promoció de la Dona
Ajuntament d'El Prat de Llobregat

El mitjans de comunicació ens fan arribar multitud de xifres, dades i imatges sobre la violència contra les dones i al final penso: a força de sentir-ho quotidianament, ens hi podem acostumar? Jo crec que no. Mai ens podem acomodar a aquest ni a cap tipus de violència si volem una societat justa, plural i diversa.

Davant el fet cert i dur de la contínua violència contra les dones, hem d'actuar, bàsicament, en dues direccions: que la justícia tingui un paper més actiu, és a dir, que es pugui reaccionar ràpid i fort contra un agressor a la primera de canvi amb l'ajut d'una legislació que promogui de veritat la defensa de les dones agredides i el control dels homes violents; en segon lloc, l'educació. L'educació des de la infància en uns mateixos valors a nens i nenes a la família, a l'escola, als espais; també un tractament no discriminatori de la dona als mitjans de

comunicació. Que la dona deixi de ser un objecte de desig per passar a ser un subjecte de ple dret. Que la dona pugui treballar, juntament amb l'home, per construir una societat on tots siguem protagonistes. Que entre tots trobem un model de convivència i de relacions basat en el respecte, la tolerància i el raonament. Que homes i dones tinguem igualtat de drets, per poder ser, finalment, diferents.

A Mollet, treballem perquè això sigui així. Si necessites més informació, tens qualsevol dubte o pateixes agressions, ens trobaràs al **Servei d'Informació i Assessorament a les Dones (SIAD), Centre Cívic Joana Barcala**. Tel. 93 570 77 47 o bé a la **Regidoria de Dona i Igualtat**, Can Lledó, Tel 93 570 10 44. ■
Lola Celdran
Regidora de Dona i Igualtat
Ajuntament de Mollet del Vallès

APRENDRE A DETECTAR LA VIOLÈNCIA

Eradicar la pandèmia de la violència de gènere que és una de les primeres causes de mort de les dones al món s'ha convertit en el gran repte del segle XXI. Si la humanitat aprengué a detectar, prevenir i aturar aquesta malaltia històrica, es produiria un punt d'inflexió en la seva evolució.

Per això pensem que el primer pas per eradicar la violència de gènere és aprendre a detectar-la, a conèixer-la en totes les seves manifestacions (sol manifestar-se en primer lloc com agressió verbal d'una forma encoberta per passar després a altres tipus d'agressions físiques, sexuals...), i entendre que, sigui quin sigui el mecanisme utilitzat per maltractar les dones, les conseqüències revesteixen la mateixa gravetat, és més, les seqüeles psicològiques del maltractament psíquic són iguals o pitjors que les del maltractament físic. És important que des de tots els àmbits socials, els professionals de la salut, de la justícia, de l'ensenyament... coneguïn aquests mecanismes per aprendre a detectar-los, i donar l'ajut

necessari en cada cas.

Tot i no tenir competència en casos d'acollida, les administracions locals han de vetllar per la integritat física de les dones maltractades, promovent la seva autonomia i reinserció social. S'ha de preveure algun tipus d'equipaments d'urgència que compleixin aquestes funcions fins poder trobar l'allotjament idoni per a la dona i els seus fills i filles.

És per això que a Terrassa hem posat en marxa el Servei d'allotjament d'urgència (SAU), per a dones amb fills o sense, que pateixin maltractaments. Es tracta d'un espai que garanteix allotjament temporal digne i segur. S'ofereix atenció psicològica i jurídica, seguretat, alimentació i atenció als fills en cas que sigui necessari. Les dones que ho necessitin el poden utilitzar per un període transitori màxim de 72 hores, durant el qual es buscarà una solució. Per a més informació us podeu adreçar a la **Casa Galèria**, telèfon 93 783 65 05. ■
Servei de Promoció de la Dona
Ajuntament de Terrassa

NO ESTEM SOLES

El 24 de novembre s'ha declarat el Dia Mundial contra la violència a les dones. La Federació de Dones Progressistes ha fet públic un estudi en el qual es reflecteixen dades preocupants sobre aquest tema, com per exemple que de gener a maig d'enguany s'han produït 9.359 denúncies per maltractaments a tot l'estat espanyol. Si tenim en compte que un nombre important de dones no denuncia els maltractaments, ens trobem davant d'un problema de molta envergadura que necessita atenció especial per part de tothom. Cal una conscienciació envers totes les dones que alguna vegada s'hagin pogut sentir maltractades perquè no deixin que la situació s'empitïjori i s'atreveixin a denunciar les agressions.

Aquest és un problema que cal abordar d'una manera global. És necessari el compromís polític i institucional per tal de dotar dels recursos suficients per donar resposta a aquesta situació. Cal que les i els professionals facin actuacions de caire interdisciplinari i coordinades, per tal d'establir protocols d'actuació adequats al territori i implementar programes preventius i d'atenció a les víctimes. Però també es imprescindible treballar amb el nostre teixit social que és un important actiu que disposem a la ciutat. És en aquest àmbit on situem les jornades "Fem fora de casa la violència" que es van celebrar a Cerdanyola l'any 1999 per iniciativa del Grup de dones feministes "El Safareig", amb el suport de l'Ajuntament de

Cerdanyola i la col·laboració de la Universitat Autònoma de Barcelona. En elles hi van participar grups de dones, professionals de l'àmbit de l'atenció a les persones, del dret, dels cossos policials, dels mitjans de comunicació i representants polítics. Però el més important que van ser capaços de fer és el de treballar amb les entitats de la ciutat per tal d'aconseguir que **Fer fora de casa la violència** sigui un objectiu de tota la ciutadania i aconseguir canviar els estereotips que contempen la violència com una de les formes de relació possible en l'àmbit familiar.

Els anys de treball conjunt amb els grups de dones i amb altres entitats de la ciutat i la cooperació amb altres nivells de l'administració ens ha permès organitzar tot un seguit de recursos per atendre les diferents necessitats de les dones, atenció sanitària, psicològica, social i legal.

En l'àmbit preventiu hem implementat des del curs 1999-2000 els Tallers de Prevenció de la Violència en les Relacions Interpersonals, destinats a alumnes de segon cicle d'ESO, amb l'objectiu de tenir un espai de reflexió sobre la violència, el poder i la seva relació amb la construcció social de la masculinitat i la feminitat i reforçar les habilitats personals que faciliten la resolució no violenta de conflictes. ■

Cristina Real i Masdeu

Alcaldessa de Cerdanyola del Vallès

LA FORMACIÓ OCUPACIONAL FEMENINA PERPETUA EL ROL DE CUIDADORA?

Es diu que el segle XX ha estat el segle de la revolució de les dones. Es diu també que el segle XXI serà simplement el segle de les dones, sense més adjectius. Però, sempre hi ha un però, no tot són motius de satisfacció. L'arribada en massa de les dones al mercat de treball no ha anat acompanyada d'un accés a llocs de decisió i responsabilitat. El nombre de dones contractades a temps parcial és molt superior al dels homes. Massa sovint, els salaris no són equivalents, depenent del gènere, malgrat que s'ocupi el mateix lloc de treball. L'economia submergida amaga sobretot el treball de les dones. Algunes professions han perdut prestigi a mida que s'han anat feminitzant...

L'enumeració de variables podria ser molt més llarga, però, un altre però, hi ha encara un factor més que no hauríem de perdre de vista. Em refereixo a l'enfocament que estem donant a la formació ocupacional. Potser els poders públics mateixos, mirant de fer costat a les dones, promovem polítiques formatives contraproduents, ben intencionades, però potser contraproduents. Bona part de les noves professions que han emergit tenen a veure amb l'atenció a les persones: gent gran, infants, persones discapacitades, etc. El nostre model de vida ha creat noves necessitats en

aquest àmbit, i les polítiques de formació ocupacional les estan aprofitant per oferir una possibilitat d'accedir al mercat laboral als col·lectius de dones que no han pogut cursar uns estudis reglats i són, per tant, menys competitives. Però, no estarem perpetuant d'aquesta manera el rol clàssic de la dona com a cuidadora? No hauríem de deixar-nos dur menys per la conjuntura i cercar fórmules que solucionin igualment els defectes del present corregint alhora els desequilibris?

Si volem que el segle XXI sigui el segle de les dones, haurem de filar més prim i conjugar la tàctica amb l'estratègia, la gestió del present amb la visió del futur. Aquesta és la línia que intentem dur a terme des de la regidoria de la dona de l'Ajuntament de Sant Boi, apostant pel desenvolupament de projectes que tenen com a objectiu una formació continuada de les dones en tots els àmbits d'actuació. ■

Amor del Àlamo Margalef

Regidora de l'Àmbit de la Dona

Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Voltant pels escenaris

El Teatre Apolo de la capital catalana presenta **Sopar d'amics**, de Donald Margulies (Premi Pulitzer 2000), amb direcció d'Esteve Ferrer i repartiment a càrrec de Rosa Renom, Teresa Vallicrosa, Pep Anton Muñoz, i Pep Ferrer. Un retrat divertit i precís del que són les relacions de parella i del que significa avui dia l'amistat.

Es pot afirmar que el teatre connecta amb la realitat dels informatius diaris. La televisió ens ha mostrat dues comunitats enfrontades a Irlanda del Nord: exèrcit i policia protegint nens i nenes catòlics dels atacs del barri protestant. En aquesta tessitura, el 27 de setembre arriba al Teatre Nacional de Catalunya **Translations**, de Brian Friel, història d'amor entre una jove irlandesa i un soldat britànic a càrrec de L'Abbey Theatre de Dublín. Des del 13 de setembre la sala Artenbrut acull **Oblidar**, obra de Marie Laberge, dirigida per Lurdes Barba, sobre el retrobament d'una família mal avinguda. Quatre germanes atrapades en una casa. Una mare malalta d'Alzheimer, amb la memòria enfosquida, incapaç de reconèixer les seves filles, de reconèixer ningú. Obra sobre els retrets, el dolor, l'esperança, la soledat, que compta amb les interpretacions de Mercè Anglès, Rosa Cadafalch, Anna Güell, Judit Luchetti, i Andrés Moreno.

L'ubiqua Lurdes Barba és també protagonista de **Más extraño que el paraíso**, espectacle a partir de la vida i obra de Jaime Gil de Biedma, escrit i dirigit per Xavier Albertí estrenat al Festival d'Estiu de Barcelona 2001 que retorna a la cartellera a partir del 26 de setembre a la sala Muntaner de Barcelona.

El Teatre Lliure reprèn les seves activitats a la seu del barri de Gràcia amb **Unes polaroids explícites**, de Mark Ravenhill, estrenat al Grec' 2001. Dirigida per Josep Maria Mestres, amb Rosa Novell, Marta Marco, Ferran Carvajal, Abel Folk, Quim Gutiérrez, i Josep Muntanyés,

l'obra explica la història d'una decepció, la de les dones i els homes que van lluitar per un món just i igualitari que dues dècades més tard són, o bé al cim de la societat que critica-ven, o bé als marges.

BAM i músiques del món

En el capítol musical, a banda de l'expectativa que suscita el possible concert de **Björk** el 4 de novembre al Gran Teatre del Liceu, la ciutat obre les portes a la música independent a través del BAM, festival que aglutina l'oferta musical de les Festes de la Mercè. L'actuació de la solista **Ruby** (21 de setembre) i el seu pop d'avantguarda amb elements electrònics i de **Mayte Martín**, segurament la millor cantant flamenca que ha donat Catalunya destaquen en la primera jornada del BAM. Dissabte 22 de setembre el Festival aposta per formacions com, per exemple, **La Buena Vida**, grup d'estètica naïf liderat per Irantzu Valencia representatiu del pop *indie* manufacturat a Euskadi, i **Èlena**, grup revelació de la periodista Helena Miquel. François Breut, musa de la nova *chanson*, i **Pauline en la playa**, grup paral·lel de les germanes Álvarez del grup **Undershakers**, formen part del programa previst per la nit de dissabte. **Stereolab**, un clàssic de la música independent de les últimes dècades, amb majoria de dones al capdavant, és la perla de l'última jornada del Festival.

Del 5 al 28 d'octubre, el **VI Festival de Músiques del Món** de la Fundació "La Caixa" ens ofereix una panoràmica de sons procedents del Tibet, Marroc, Polònia, Índia, Pakistan i Madagascar. L'Església de Sant Felip Neri serà l'escenari del primer concert del festival de músics del món amb l'actuació de la cantant tibetana **Ani Choying Drolma**, artista involucrada en la lluita pacífica per la igualtat de la dona tibetana. ■

Lluïsa Prieto

Cartografies del desig és una proposta multidisciplinària que té com objectiu primordial la recuperació de la memòria històrica de creadores, escriptores i compositores d'Europa i de la Mediterrània per establir un diàleg entre elles. Aquest projecte, dirigit per Araceli Bruch i Lluïsa Julià, ha estat seleccionat pel programa Cultura 2000 de la Comunitat Europea.

Del 9 a l'11 d'octubre, el Teatre L'Espai de la Generalitat acollirà les tres primeres cartografies literàries i musicals en forma de teatre de cambra:

Màscares sota la lluna: Les escriptores Josefa Contijoch i Neria de Giovanni cartografien Víctor Català i Grazia Deledda que interpretaran les actrius Anna Lizaran i Loredana Cozzi entre d'altres.

Com ganivets als ulls: Les escriptores Montserrat Palau i Elisabeth Wandeler-Deck cartografien Mercè Rodoreda i Adelheid Duvanel que interpretaran les actrius Julieta Serrano i Marissa Josa.

Vida en excés: Les escriptores Lluïsa Julià i Olga Starovoitova cartografien Maria Mercè Marçal i Marina Tsvetàieva que interpretaran les actrius Núria Candela i Marta Millà.

Tots tres espectacles comptaran amb música original, a càrrec d'intèrprets reconeguts.

Una de por: cronologia del segrest de la pàgina web de l'ADPC

Networks Solutions fa xantatge als seus abonats amb la pornografia

Ja hi tornem a ser. Després que un virus, a principis d'any, desmanegué tot tipus de comunicació a través de la xarxa de les dones periodistes amb la resta d'internautes, ara ens hem quedat sense el domini adpc.org. Tot això en només sis mesos. Quan pensàvem que tot ja estava encarrilat, no hem fet més que ensopegar amb paranys i més paranys amb la xarxa i les empreses nord-americanes d'Internet.

La cronologia dels fets comença de la següent manera. A l'endemà de la festa del Card i el Lliri, no només ens vam aixecar amb ressaca, sinó que la nostra estimada adpc.org havia patit un enrenou: no funcionava, o el que és el mateix "no se encontraba en el servidor". En un primer moment vam pensar que s'havia avançat a totes nosaltres i havia agafat les vacances la segona quinzena de juny, però a mesura que passaven els dies, ens vam adonar de què no havia marxat, sinó que l'havien segrestat! Quan la cridaves: <http://www.adpc.org!!!> en lloc de trobar-la, apareixia una pàgina en verd amb un suggeridor enter, "potser el que vol és jugar al caça l'amaga", vam pensar. Així que ens vam endinsar amb un click, a veure si l'adpc estava allà amagada. No hi era. L'enter ens portava directament a una altra pàgina de dones. Feia por. No semblaven periodistes, la veritat és que no, a més no recordava cap associada amb el nom de Britney Spears NAKED. Ens l'havien jugat. L'adpc.org ja no era nostra, s'havia convertit en una pàgina porno. L'havien segrestat, l'havien comprat i ara demanaven per ella 3500 \$ USA. Però, com pot ser, si hem anat pagant les quotes del nostre domini a Networks Solutions, sempre que ens ha tocat? Ens vam posar a investigar a veure quin dispositiu de seguretat havia fallat.

El 20 de març vam enviar un xec de 70\$ USA (14.000 ptes.) a Networks Solutions per pagar la quota de tenir el domini adpc.org. A principis de juny ens va arribar una carta dient que si no pagàvem ens quedàvem sense el domini. Així que, ben innocents, vam pensar mea culpa, el xec no ha arribat. El vam anul·lar ràpidament i en vam enviar un altre, a més de demanar disculpes per e-mail. També vam voler parlar directament amb ells, per línia telefònica, però va resultar impossible, la veu del telèfon ens enviava directament a la seva pàgina d'Internet. I així, dia rere dia. Fins que una tarda, ens va arribar una resposta que deia: "Això que ens demaneu ho ha de solucionar un altre departament de Networks Solutions". Més que solucions el que ens estaven donant eren maldecaps, sense arribar enlloc. Així que vam enviar totes les nostres reclamacions a l'altre departament. El 6 de juliol, un altre e-mail del departament ja

correcte, dient que apreciaven la nostra paciència, però que necessitaven més informació per ajudar-nos. Certament, recuperar la nostra adpc.org s'havia convertit en un laberint. Al final, la llum en paper: una carta de Networks (mai no els tornaré a posar cognom) amb el nostre segon xec a dins i demanant disculpes perquè la seva entitat bancària havia canviat la política per fer els cobraments i ja no acceptava xecs de bancs estrangers, així que el seu suggeriment era fer el pagament on-line amb una visa. D'acord, ho fem. Vam tornar a anul·lar el xec. Vam entrar a la seva web i vam omplir el formulari per pagar. Al darrer esglaó un missatge: "No es pot renovar el domini perquè aquest domini no està registrat a Networks".

Sembla mentida que, a l'hora de pagar, tot siguin traves. I és que, potser, no entenen que volem pagar? La qüestió és que no es va fer el pagament a temps, ens van anul·lar el domini, el va comprar vés a saber qui per fer negoci i, per recuperar-lo, ens fan pagar un munt de dòlars (unes 700.000 pessetes, en lloc de les 14.000), a part de tot el que hem perdut fent i anul·lant xecs. Així que, d'aquesta manera, la història de l'adpc.org s'ha acabat. Ara ja hem iniciat els tràmits per comprar un altre domini i poder seguir amb la labor de Dones Periodistes a Internet, aquesta vegada serà, si ens ho permeten <http://www.adpc.cc> i l'adreça de correu: adpc@adpc.cc

Gràcies per la vostra comprensió. ■

Aída Palau

Responsable de la web de l'ADPC

Visibilitat i protagonisme en la nova premsa de dones

A les seves pàgines es mostra aspectes i escenaris en els que es desenvolupen les dones, sense centrar-se en "allò purament femení", eix habitual de la premsa dirigida a dones.

A poc a poc van arribar al quiosc revistes com *Andra*, *Nosotras* i *Mujeres con Ideas*, la primera amb l'arribada de l'any i del segle i les altres dues amb la primavera. Es tracta d'un diari mensual i de dues revistes bimensuals, respectivament, dirigides a un públic femení fart de rebre consells de bellesa, receptes de cuina o fórmules per arribar a l'orgasme i ser feliç en parella. El denominador comú de les tres publicacions és l'especial visibilitat de les dones tan, pel que fa a l'autoria dels textos com pel protagonisme de les seves notícies, reportatges o entrevistes. Són, doncs, per ara, tres propostes necessàries que vénen a enriquir el panorama informatiu per a les dones en el quiosc i també volen oferir una lectura més especialitzada a determinats col·lectius, cada vegada més nombrosos i –perquè no!– més rellevants al nostre país. La manca de sensibilitat dels mitjans de comunicació per recollir en les seves pàgines els temes de gènere ha dut, possiblement, a aquesta aparició.

Amb elles s'obre el ventall de la multiplicitat femenina i aquí resideix gran part de l'atractiu d'aquestes tres propostes dirigides a públics femenins molt diversos. La seva aparició és un pas endavant del reconeixement ple i ampli dels diferents estils de dones existents que, fins ara, ningú s'havia atrevit a ofertar. I encara que les seves pàgines es facin ressò de temes clàssics com ara la llar i la família, al costat d'aquests, apareixen uns altres de més novedosos com ara la informàtica amb les seves interessants adreces d'Internet.

Com a característiques més notables, vull destacar que en el diari mensual *Andra*, de més de 30 pàgines i editat al País Basc, s'ofereix informació per a una dona bàsicament feminista, amb abundants paràgrafs, en els quals són habituals paraules com Gènere o Perspectiva de Gènere. Les dones són protagonistes de notícies on no són ni víctimes ni objectes eròtics assolint un efecte de premsa en femení que deixa de banda els esdeveniments de rang masculí, tot recordant-nos la premsa habitual on s'oblida el gènere femení. A *Nosotras*, revista editada també al País Basc, la seva marcada orientació sexual prima uns continguts per a dones que, per desconeixudes, no tenen una imatge pública, però que, cada vegada més, són protagonistes d'esdeveniments necessitats de suport mediàtic. L'aparició del gènere masculí a les seves pàgines es remet a l'home homose-

xual amb qui estableix una certa complicitat en les seves informacions.

I en la revista editada a Catalunya, *Mujeres con Ideas* s'aporta, a l'actual oferta de les revistes dirigides cap a les dones, una publicació amb un estil ben cuidat i un elaborat contingut. El centre d'atenció informatiu és la dona, però els homes també hi tenen el seu protagonisme amb propostes com la "Mujer del mes" i "El hombre del mes". Les seves informacions destaquen els aspectes econòmics i tecnològics exposats de manera intel·ligible, així com els informàtics, al costat d'altres més convencionals dedicades a cultura, viatges o dietes, sense perdre en cap cas el to selecte que la situa en el segment mitjà-alt de la població femenina. Des d'aquí no podem més que felicitar-les i animar-les a continuar endavant en aquest difícil camí de la visibilitat de la dona. Benvingudes!■

Mª Eugenia Melús

Regnes que no són d'aquest món

Doncs, sinó són d'aquest món, per què foten tant? Què hem fet, Déu meu, per merèixer aquesta església? Quan no és perquè està contra l'avortament, els anticonceptius i tot allò que té a veure amb la Resurrecció, vull dir la reproducció, és perquè està guardant diners en la (gest)cartera.

No ens hem refet encara del culebrot de la "minga" del Milingo, quan ens arriba el show dels acomiadaments per viure en pecat. I és el que jo dic, què té a veure la feina amb el pecat? A banda de què avui dia això de "viure en pecat" deu sonar, sobretot al jovent, a una cosa exòtica i estrafolària d'abans del diluvi universal. I quin és el pecat? Doncs que una professora de religió, que per a més brasa al foc es diu Resurrecció, l'han acomiadat de l'escola pública on treballava, perquè s'havia casat amb un divorciat, i aquesta situació és per a l'església, tècnicament, un adulteri. I no és l'únic cas.

També a Tenerife, crec recordar, han acomiadat una altra professora de religió perquè ella està divorciada i conviu maritalment amb un altre home. Es veu que el seu marit, a més de maltractar-la, pertanyia a una secta i portava una doble vida que deixava com a principiant la més selecta drag queen. Doncs bé, l'església prefereix una vida dissoluta en una secta, un matrimoni desgraciat, i fins i tot una dona morta, abans que una convivència en concubinat, segons les paraules dels bisbes. I això sense entrar a discutir el fet que l'Estat hagi de pagar per impartir classes de religió catòlica en unes escoles públiques laiques que no tindrien aquesta necessitat si no fos perquè vivim en una societat que només pot entendre Juan José Millás, i això perquè ell té un cap privilegiat.

En fi, que no hi ha manera de treure'ns de sobre aquesta creu. L'església seria molt de respectar si s'ocupés de les ànimes, i per què no dels cossos, dels menys afavorits —i mira que tindrien feina, amb la quantitat de pobres que hi ha al món i els que encara hi haurà—, i deixar els assumptes monetaris, docents, sexuals i amorosos en mans de la societat i les seves institucions civils, que per sort o per desgràcia en tenim moltes. ■

Joana Gallego

10 anys de la Llibreria Pròleg

L'espai d'intercanvi cultural i llibreria especialitzada en autores ha arribat al seu desè aniversari amb plena salut i bon humor. I per celebrar-ho, va muntar una festa el passat 2 de juliol on no hi va faltar de res ni ningú. Hi va haver alhora la presentació del *Diccionari ideològic feminista II*, de Victòria Sau, cants provençals, pastís i alegria.

Desitgem que segueixin compartint complicitats i coneixements una bona pila d'anys més.

La Llibreria Pròleg és a prop de la plaça Sant Jaume, al carrer Dagueria, número 13, de Barcelona.

Jornades per a la integració de l'economia domèstica en el sistema econòmic global

Per tal d'analitzar l'ús del temps, segons el gènere, i quantificar i valorar el treball domèstic, des d'una perspectiva econòmica, l'Institut Català de la Dona ha organitzat aquestes jornades. Professionals, teòriques i polítiques aportaran una visió multidisciplinària a una qüestió que abasta els àmbits sociolaborals i econòmics. Data límit d'inscripció: 20 setembre de 2001.

Més Informació: 93 495 16 13/15
www.gencat.es/icdona

Nous models de treball i família a Europa: El paper de les polítiques

Dins el marc de la presidència europea el govern belga ha organitzat aquesta conferència pels dies 11 i 12 d'octubre amb l'objectiu de plantejar alternatives i recomanacions per millorar la relació del binomi treball-família. Aquesta trobada espera contribuir a equilibrar el treball remunerat i no remunerat entre homes i dones i aconseguir una vivència familiar més gratificant i menys estressant per a les properes generacions.

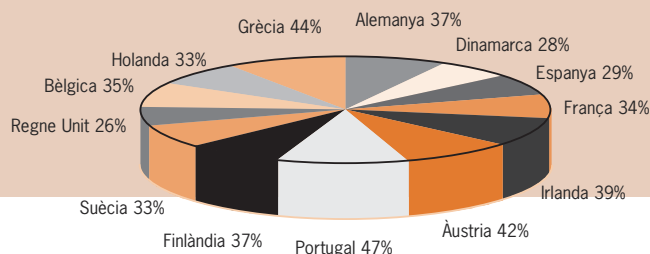
Informació: Dra. Mia J.F. Wyns
Tel 32 2 553 41 61
Fax 32 2 553 35 57
e-mail: mia.wyns@wvc.vlaanderen.be

El 37% de la gent que treballa la terra són dones

A Europa, la dona segueix sent un pilar importantíssim de les explotacions agrícoles. Dels 14,65 milions de persones que treballen al camp en països de la Unió Europea, 5,37 milions, és a dir el 37%, són dones, segons les dades d'Eurostat (Oficina Estadística de la UE). L'Estat membre que ocupa el primer lloc en percentatge de població activa femenina al camp és Portugal, amb el 47%, seguit de Grècia i Àustria, on el percentatge supera el 40%. A Espanya, no arriba, però, al 30%. Malgrat la baixada contínua de la mà d'obra agrícola, aquestes dades no han canviat substancialment. En deu anys ha

augmentat un 1% el número de dones que dirigeixen una explotació. Una de cada cinc explotacions agrícoles està dirigida per una dona. La majoria de les dones, un 82%, dirigeix explotacions petites; només un 15% dirigeix una explotació mitjana, i un 3% té al seu càrrec una explotació gran. En el sector agrícola, on destaquen més les dones és en l'oleícola, on suposen un 25%, i menys en les explotacions de boví de llet, on només el 13% d'aquesta activitat està dirigida per una dona.

Aquí a Catalunya, l'Institut de la Dona, juntament amb les Dones de la Unió de Pagesos, ha organitzat una jornada per la Fira de Sant Miquel. El tema serà la telefonia mòbil i Internet i les seves aplicacions per a la creació d'empreses agràries al camp. Aquesta interessant jornada se celebrarà del 26 al 27 de setembre, a Lleida.

Benestar social, sexista

El departament de Benestar Social de la Generalitat ha estat condemnat per discriminació sexista d'una funcionària que havia demanat una reducció de jornada laboral per maternitat. Pilar Rubio va estar treballant durant 16 anys en el departament, fins que va demanar la reducció i va ser traslladada de centre i destinada a funcions menors. El jutjat de lo social número 8 de Barcelona ha fallat a favor de la treballadora amparant-se en la Llei de Conciliació familiar i obliga a la Generalitat a readmetre-la dient que "el cuidar els fills és d'un interès superior als empresarials". Pilar Rubio afirma que el problema de les persones que treballen i tenen responsabilitat és que no es reemplacen i afegeix que volen comptar amb una disponibilitat absoluta de la persona, i quan es tira mà de la llei per reduir la jornada, la solució passa per canviar de lloc. "Almenys, això passa onestic jo, la gent no s'atreveix a demanar-ho", afirma Rubio.

Alcaldesa de Torà presidenta de la Comissió Dona i Municipi a l'ACM

Mercè Valls, alcaldessa de Torà és la nova presidenta de la comissió Dona i Municipi de l'Associació Catalana de Municipis. Com a línies d'actuació aquesta comissió s'ha fixat, entre d'altres, la implementació d'iniciatives que afavoreixin la igualtat home-dona, la creació de noves estratègies culturals en els àmbits educatius i familiars, destacar l'aportació personal que fem i hem fet les dones al llarg de la història i promoure el reconeixement públic en l'àmbit local. Tanmateix però, l'objectiu central serà la reivindicació d'una millora del paper de la dona en el sector públic i molt específicament en l'entorn de les

administracions públiques locals. En aquest sentit ja s'ha començat a treballar organitzant debats i conferències al voltant de les qüestions de més actualitat, entre les quals assenyalam el tema de les cases d'acollida per a dones maltractades.

Masclisme a l'escola

Segons acaba de revelar un estudi fet per la Universidad Complutense de Madrid i finançat per l'Instituto de la Mujer, el 23% dels nois de entre 14 i 18 anys creu que està justificat que les dones cobrin menys que els homes en els mateixos llocs de treball "perquè rendeixen menys". També pensen que les dones només hauríem de treballar fora de casa, si això es pogués compaginar amb els treballs de la casa i dels fills. A més, un 12% dels adolescents creu que si una dona és maltractada pel seu marit, hi ha algun motiu que ho provoca. Segons l'Instituto de la Mujer, la persistència del sexisme entre els adolescents, s'explica pels déficits que hi ha a l'àmbit escolar, on la dona

segueix sent invisible. Prova d'això és que el 65% dels joves no sap nomenar cap dona destacada en el món de la ciència.

Una de les conclusions de l'estudi fet a 480 joves és que els esquemes que tenen respecte a la igualtat i la violència entre home i dona estan més influenciats per la informació que reben de la televisió que per la proporcionada a l'escola. La directora de la investigació assegura que això es pot corregir als centres educatius, ja que, a partir d'un programa experimental que s'ha fet amb la meitat dels joves, "els alumnes incorporen a la seva identitat, allò que van aprenent, i canvia la seva manera de veure el món". Per això, l'Instituto preveu enviar materials educatius, fruit d'aquesta investigació, a tots els centres de secundària de l'estat espanyol.

Santa Tecla, patrona dels internautes

Ja fa 6 anys que funciona a l'Associació de Dones Periodistes el grup de Dones Periodistes a Internet que va organitzar els primers cursos de formació en noves tecnologies de la comunicació a Internet per a dones, disseny de webs i teletreball, entre altres activitats.

Creiem que és necessari posar a l'abast del màxim possible de dones la difusió de les eines d'Internet i aconseguir un major accés a les noves tecnologies.

Per això organitzem, per segon any consecutiu al voltant de la celebració de Santa Tecla patrona dels internautes, una jornada d'Internet en femení. Enguany us proposem per al dia 26 de setembre uns cursos gratuïts de Navegació a Internet i Premsa i Publicacions electròniques a dos indrets de Barcelona i treballarem perquè el proper any puguem organitzar aquesta activitat també a altres poblacions catalanes.

Per a més informació us podeu adreçar a l'Associació de Dones Periodistes, tel. 93 301 16 77, per les tardes.

**per Santa Tecla
Internet en femení**
26 de setembre de 2001

Cursets gratuïts de Navegació i Premsa i Publicacions electròniques a Internet, al Cibernàrium i al C.S.Eixample - Sarrià - St. Gervasi.

GUÍS: JUANA GALLEGO DIBUIX: AINA ALBI

dones

Butlleta de Subscripció

Desitjo subscriure'm a la revista DONES per tot l'any 2001 per un preu de 1.200 ptes.

Nom _____
 Cognoms _____
 Adreça _____
 Població _____ Codi postal _____
 Telèfon _____
 Adreça electrònica _____

Forma de pagament mitjançant rebut domiciliat al meu compte
 nòm _____
 del banc o caixa _____

o bé taló nominatiu que trameto junt a la present a l'Associació de Dones
Periodistes de Catalunya, Rbla de Catalunya, 10, 3r. 08007 Barcelona
 Ens podeu tornar aquesta butlleta per correu postal, per fax al nòm 93 317 83 86
 O bé per correu electrònic, adpc@adpc.cc

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC), presenta el projecte d'edició d'una revista adreçada a les dones professionals de tots els camps, des de la perspectiva i la competència que ens atorga pertànyer al sector comunicatiu.

Els canvis recents que les dones estan protagonitzant en l'àmbit públic, això és, en el camp laboral, polític, empresarial i professional i les conseqüents repercussions que aquests canvis generen en l'àmbit privat, constitueixen un nou paisatge que fins ara no ha estat explorat pels mitjans de comunicació de manera oberta i progressista.

La veu i la competència professional de les dones periodistes és necessària i adient per posar sobre la taula tot un seguit de temes i aspectes que

els grans mitjans de comunicació —amb la seva visió androcèntrica de la realitat— mai no contemplaran. L'ADPC proposa "una nova mirada" a la realitat social de les dones que exerceixen les seves responsabilitats en el món professional

i a les problemàtiques, contradiccions i satisfaccions que aquesta via d'autonomia personal comporta.

Els objectius de la revista DONES són:

- Aportar informació sobre el món professional i laboral de les dones per donar idea de la transformació social i econòmica que protagonitzen
- Fer una lectura crítica però optimista dels canvis socials que les dones estan portant a terme
- Informar sobre les polítiques socials de gènere que s'arbitren per part de les diverses administracions